

Or 8952 B 1:38

GOEJE, M. J. DE

X

5 brieven (u1-u5)

1895(01-19)- (06-28)

1895-01-19

o

Melaraden 19//, 95.

Hooizandt viert,

Uwe letteren van 14 Dec. heb ik met vreugde ontvangen. Sedec ik u hee lantre schref. kwam hier een minister. brief aan den G. Gl., waathy Prof. Kern's herhaald versoek tens bate van Juyntboll; de Min. vroegde om den G. Gl. in hoewen hō daarin aanleiding vond om op zijne vroegere berlijning terug te keren. de G. Gl. vroeg advies aan den Rix. van O. E. en W.

Prof. Kern's aangehalen en voorstellen daar waar heeft gij niet door handigheid onderscheiden. Ge steld ons, dat aan V. d. Trunk's Woordenboek niets meer te doen is dan de drukkerwerken te corrigeren, dan daar het zich toch onmogelijk verdedigen, daarvoor eenen taalambanner te doen uitkomen. En is er meer aan te doen, dan ligt dat merk — doorts Prof. Kerns brief zelf aangeeft en was hier natuurlijk reeds lang wist — geheel in den

weg van Brandes. Br. houdt zich speciaal met Oud-Jav opschriften en wat daarmee annex is, bezig en hij produceerde op dat uitbied tot denzerre weinig, o.a. onder hij aan de collectoren, die V.d.T. in zijn Wabk bewaakte, daarom dringend behoeft had. Dat Wabk toch is vooral van het Oudjawaansch gemaakt. Gesteld eens, dat eenig werk ten vaders van dat Wabk aan Jyntboll werd opgedragen, dan zou hij vanzelf er toe moeten komen om te werken onder leiding van Brandes, die nu 10 jaren lang Oud-jawaansch es veel Balineesch gelezen heeft: het werk zou dan door Br. gedaan worden, alleen iets langzamer dan wanneer hij 't allens deed. Neen, dan ware 't van Pr. Kern verstandiger geweest, naar aanleiding van den vogekomen Begrotingspost een herhaling van zys eerste verzoek in te dienen, hoewel ook dat in de gegeven omstandigheden weinig kans op succes bood.

Pr. Kern noemde in zijne missive Jyntboll aangeswezen van de volgaf van die Wabk., temyz-

Brandes hier kon doen, die evenwel geen tijd daarvan zou hebben. De Dir. v.O. S. en N. Stelder naas aanleiding daarvan aan Brandes evenwel de vraag, of die hem reeds voldoende opgedragen arbeid met zys andere werk in conflict kwam, en Br. antwoordde natuurlijk ontkenend. Die Dir. zou anders evenwel toch niet voor Jyntbolls uitgassing geادmireerd hebben, maar bij zys voorstel gebleren zys om een aspirant Islamambleraar te zenden.

Jyntboll zelf heeft den toorn van Groeneweldt op zich geladen door eenen brief, dien hij ter aankondeling zijns zoch aan zijnen neef Müllermeister, lid v.d. Raad, geschreven heeft, en waarin hij zonder meer zichzelf de enige geschikte persoon voor de bemerking van VdStunks wordenboek noemde! Naar alwat ik U hierover schreef, is natuurlijk van zeer vertrouwelijkheid aard.

Brandes heeft overigens al zys best gedaan om uitgassing van Jyntboll te bevorderen, hoewel hij

— maar dit leidt hij uitsluitend aan mij — in zijn
dissertatie vele ernstige fouten vond, die van
gebrek aan kennis en methode getriggeld.

Uit uw schrijven maak ik op, dat eventueel
van Ronkel het moet zijn betrekken voor de
door den Dic. v. O. E. en N. bedoelde betrekking.

Ook ik had dat al vermoed wegens den con-
sijnus studie. Alleen doet zich da er wat voor, of
niet da eigenaardige godsd.-richting — gesteld
dat hij zich, wat dat betreft, in den geest zijn
vaders heeft ontwikkeld, — een beswaar zal
opleveren. Iemand, hoe knap oorspronkelijk ook, die
op dat punt bestudeerde Christelijke gronies heeft, kan
als taalambleman hier moeilijk het vertrouwen
winnen van de menschen, die bij nodig heeft
om iets nieuws te vinden, en is dat geval zou
het 't best zijn aan de zaak een anderen draai
te geven, waardoor byr. V. R. meer speciaal
taalambleman werd.

Ik vrees, dat een gehul ongegrond voorstaan-

bericht, afkomstig van een of ander bureaum-
ambtenaar, die de klok had horen luiden,
volgens hetwelk Jynsboll waarschijnlyk be-
noemd zou worden, mol in Hollandsche bla-
den overgenomen zal zijn en ijdele hoop ge-
wekt zal hebben.

Heden ontving ik de dissertatie van den ouderen
Jynsboll, die bij voorloopige kennismaking
een goede indruk maakt. Sommige punten komen
dougher mij niet in het gewenste licht. Zoos de
lee des Tahririen, dat een wali by het huwelijkh
eener ~~zij~~ gehul overbodig is. Het feit, dat de
~~scholieren~~ 4 scholieren den wali als regel onmisbaar
achten, berijst natuurlyk alleen, dat de Is-
lam als beheender van een goed deel der wereld
het met huwelijken van zoö weinig rechtvaerdigheid
niet stellen kan, maar daarom is er te meer reden
om die walilose huwelijken van Da'ud b. Ali
als
oor oord en dus ook wel in 't Arabische
leren voor den Islam gegrond te beschouwen.

Ook Malik's opinie, die Jyngboll zeer aanhaalt, wijst erop, dat zulke huwelijken vrees van "الله" zijn zonder zang geen uitzondering vormden; trouwens daar had de wali, niemant ook volgens de Moslims alleen is machtige دفع العارف عن المنهى niet te doen.

De kinderhuwelijken berijzen denkt mij weinig voor de grote mocht van den wali, daar zij ook ten aarsen van minderjaren knapen voorwaarden en -kosten. Zij hebben meer het karakter einer zeer eenvoudige verloving.

Trouwlijc deed ik gisterdagen den dienst van tussenpersoon bij het huwelijk van een jong regent met een meisje (regents dochter) van 12 jaren.

De regent wildt zich met haar verlossen, maar ik moet hem namens de onderstaande mededelen, dat ten huwelijk verlovingen weinig voorwaarden en men dus liever dag, dan het contract gesloten, werd, was niet belette, dat het meisje verloving op de Hollandsche school blijft en later mij

een paar of verschillende toren bij haren ondersel blijven voor den palen" of, zoals het hier heet het „goed (met elkaar) maken".

Met herhaling groter aan U en de uwe steeds hogeachtend

Uw

P. Trouwliedburg

XO1

Prof. Dr. M. J. De Goeje

Leiden.

19/11/1895

XO2

D 6

1895-04-01

01

Wetterveld, 1 April '95.

Hooggeachte vriend,

Veel dank voor Uwe letteren van 25
Febr. De afbeeldingen, die bij "De Nijehors" be-
woorden, zullen ik nu spoedig bereiken, en daer-
mede is dan eindelijk dat werk gehel de wereld
in. Van studien van taalkundigen en litera-
rieken aard op Nijehor gebied ben ik steeds
bezig, maar allerlei advies enz. roozen mij
zooveel tyd, dat de bewerking van die zaken
maar langzaam vorderd, en ik mag ook on-
derstusschen mijne Java-zaken niet geheel later
rusten; en dan krijg ik hiervoor materiael,
dat alvast dadelijk een voorlopige bewerking
moet ondergaan om niet onbruikbaar te worden.

Het eindresultaat van de overwegingen,
die hier meer aanleiding van de opengevallen
plaats van Van der Tunk gevordert zijn, is,

dat de Gouv. Sl. aan den Minister heeft geschreven: dat hem de uitvoering van Jungs-bell ook thans niet menschelijk voorleemt. dat hij echter met den Dir. van O. E. en N. het niet menschelijk achtte, indien daarvoor eens een werkelijk geschikt persoon zich voordeed, demand uit te zenden om in mijn richting, aanzankelijk onder mijn leiding werkzaam te zijn en dat hij dus den Miss. voorstelde om, overeenkomstig mijn advies, met U en met de Endocrinologische heeren daarentrent te overleggen, maar vooraleer mij iemand uit te zenden, die niets bijzonders belangrijke of die niet bij zijn medewerkers aanleg de eigenheppers en lijkeltjes heeft, die in mijn advies als voor deze mededeling noodig genoemd waren. Ik denk dus dat de Minister al spoedig iets aan U zal laten horen.

Na hetgeen U mij schrijft, komt ook mij van Ronkel wel het meest voor de zaak be-

louwend voor, althans wanneer hij het oponderstaande quaalijheid niet te zwaar vindt.

Ik heb thans sedert 3 maanden mijns neef Cramer in huis; hij is op mijns verzoek, in afwachting dat hij aan de Beurt komt om aspirantcontroleurs te worden, hier bij het Departement van Binnenland. Bestuurs geplaatst en geniet aldus, voorstijgt hij naar de Briljantschappen tijdt, enige maanden van kalme en aangenome acclimatisering. Gelukkig bevallt het hem goed.

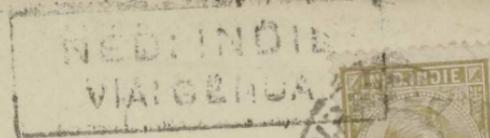
In Aljich zullen Binnenkoste nog al veranderingen in het personeel plaats vinden. Het is dan weer in vele opzichten een immoreel knoeien om zeker tydelijke pijnsoortes te bereiken, dat alleen dienen kan om de reputatie van een paar menschen en hunne promootie te verbeteren. In Holland schijnt men in toomgevende kringen, door schijn verblind en door onkunde

misleid, vertrouwen in Beijkenshoff te koesteren, en dat maakt voor den Govr. Gt., die sinds jaren D.'s voorheid kent, vele zaken moeilijk. D. weet tot den huidigen dag niets van Stijch, maar loopt geheel aan den leiband van Kroesen, een zeer actief en ijverig ambtenaar, die evenwel niets genoeg algemeene kennis bezit om aan de politiek een richting te geven; die niet gezeld wij is van de hersenstoringen, welke de gezag verstegevormende pot meteen baart meestal na enige jaren terugbrengt en die ook de Stijchzaak meer als middel dan als doel beschouwt.

Met hartelijke groeten aan U en de eerw. Heeds horychtend

Uw

P. Frans van der Horgronie

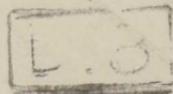

Prof. Dr. M. J. De Goeje

1/4/05

Leiden.

X02

1895-05-07

01

Westerweden 7 Mei '95.

Hooggeachte vriend,

Echte letteren van 5 April deden mij zien, dat Prof Kern ten aansien der in zake Jyngboll gevallen beslissing onder een geheel onjuist indruk is geraakt, alsof nl. een ongunstig advies van Brandes tot het negatieve resultaat aanleiding had gegeven. Daar niets minder waar is dan die onderschelling, wil ik U kortelijc mededeelen wat mij van de zaak bekend is; dan wil U zeker dien onjuist indruk wel helpen wegnemen.

P. Kern's eerste voorstel wendt al dadelijk door Van Dedem met een ongunstig praeadvis berwaarts gesonden. V. D. vond, dat volgecomte aanbeveling van Jyngb. was aangevoerd, zwak moest heeten en van zijn standpunkt had hij daarin gelijk. Wanneer degen, die iemand voor

eene nieuwe te creëren betrekking aanbeneelt, zicht genoegt niet daarbij verschillende restricties te maken en op negatieve eigenschappen van den candidaat het licht te doen vallen; dan zeigt de officiële man, die het voorstel voor zijn rekening moet nemen: daar ga ik niet op in.

Die geldt te meer van eene nieuwe betrekking vooral ook in verband met opgedane ervaringen van ongunstige aard van taalambtkenaar, daar men de woonplaatselijkheid van uitbreiding is dese niet inziet en de woonplaatselijkheid alleen dan wil toegeven, wanneer zich demand voorstaat, van wie men iets buiten gewoont kan verwachten. Dat eerste voorstel was dus, bovendien van eene ongunstige aanstekening des Ministers voorzien, voor de regering hier onaannemelijk, hoorde Brandes het zijne heeft bijgedragen om het in goede aarde te doen vallen door een warm betoog der woonplaatselijkheid van een onderzoek als door P. Kier was aangegeven. En voor verdere voorstellen ten aanzien van Jugnall was de

bindel stukken, die hier over dat eerste voorstel achtbaarleef, evenmin bevorderlijk, daar de eindindruk was: Jugnall behoort niet tot de jonge geleerden, die zooveel beloven, dat de regering hem als taalambtkenaar een wenschen.

Under die ongunstige auspiciën kwam dan het tweede voorstel. Dit werd in handen van den Dir. van O. E. en N. gesteld voordat Brandes van zijn reis naar Bali terug was, en hoewel mij uit een gesprek met dien Dir. bleek, was de ongunstige beslissing in principe reeds gevallen, voordat Br. er zelf kennis van droeg. De Dir. zeide mij nl., dat hij nooit aan de Regering den willen voorstellen, een taalambtkenaar niet te ~~toevoeren~~^{zenden} om den druk van een woordenboek te bezorgen, daas dit op door den meest geschikte der aanwezige taalambtkenaren moest geschieden of op andere geleerdheid mochten. Daardt kwam in casu nog de

minder gaudijsche indruk, dien de vroegere stukken over Juygboll hadden achtergelaten, en de omstandigheid, dat P. Kern zelf in dit tweede voorval de restrictie maakte, dat Juygb. niet voor het werk geschikt zou zijn, indien er nog materiaal te versamelen viel. De officiële eindindruk was dus: in geen geval een ambtenaar voor den druk van het woordenboek, en zelf dan nog niet Juygboll, die met zoveel voorbehoud wordt aangepresen.

Dadelijk na Van der Trunks dood was het bij het Dept. v. O.-E. en N. als vanzelf sprekend beschouwd, dat Brandes zich met de voorstelling der uitgave van het woordenboek zou belasten, en in verband met dit nieuwe voorval is hem alleen gevraagd, of hij er bezwaar tegen had, ~~om~~^{volvoeren} die taak te ~~beleefstaan~~. Niet om in geval van een negatief antwoord, gruwelig voor Juygboll te beslijfen, maar eenvoudig

om den loys van dat merk afvorderende te kunnen regelen. Het zou een wonderlijke indruk gemaakt hebben, wanneer Brandes, die zich maanden tevoren reeds bereid had verklaard tot bedoelde arbeid, nu op eens was gaan betoogen, dat hij daarvoor de hulp van een nieuwe taalamtbetraar noodig had, maar, al ware Br. tot zulk een krijslist overgegaan, men zou zich er niet aan gestoord hebben, want de Dir. v. O., Van der Wyck, leide mij dadelijk, dat zijn broeder (de G. Gl.) Zijns inziens al licht geneigd zou zijn, zo'n post nu maar geheel van de begroting te schrappen, en dat hijzelf in geen geval een voorval wilde doen of stemmen, om er 200' ore te beschikken.

Mij dunkt, wanneer U dese feiten aan P. Kern mededeelt, zal hij insien, dat wellicht de voor officieel gebruik minder gelukkig gekozen inkleding zijns voorstellen, maar

zeker niet Br: de oorzaak is geweest van den min gewenschten loop der zaak.

Uit Uren brief maak ik op, dat de uitzening van Van Rookel nu alleen nog een quaesie van tijd is. Komt het voorver, dat zal ik doen was ik kan om hem de intrede in zijn vrouwelijke werkhoriging aangennam te maken. - Tegelijk met Uren brief ontving ik er een van Jyngboll den oudere om my raad te vragen over wat hem nu te doen stond ter eindzijnen wensch om het Indische recht te leren kennen, tot vervulling te brengen. Hy zou desweds als rechtseel. ambtenaar uitkomen, maar had liever een ondernach of een andere betrekking. Hy zal hem bij gelegenheid antwoorden, dat het uitkomen als rechtseel. ambtenaar een uitstekende eerste stap is toe bereikting van zijns doel. Later - maar die schrijf ik hem liever niet - wanneer hy eenigen tijd in functie is en de Dir. van Justitie wat meewerkte, haas hij

dan licht eene of ander ondernach betreffende het Indische recht te grijpen, en zijne studie voor rechtseel. ambtenaar komt hem dan daarvoor zeer goed te pas.

Van Serrurier's bekeering was het gerucht ook hier doorgedrongen; heeft de gehele familie dien terugkeer in den schoot der moederkerk moeten mede maken? Hy is voorts bezig - maar dit in vertrouwen - een plan te maken voor een in 1896 of 97 met syne vrouw als assistente te verrichten onderzoekingsreis in de binnenlanden van Bornes, ethnogr., anthropol. enz. Het zal denkelijk moeite kosten, hem die malligheid uit het hoofd te praten. En oogenblik dacht ik of zyne bekeering misschien een staad van selfopoffering was om de Roomsche stemmen voor den houw van een nieuw mensum te winnen, maar het schijnt toch meer een soort van wetenshappelyke excentriciteit

te zijn.

Mijnen neef Cramer, die my 5 maanden ge-
selaher hield (hij mocht beginnen met hier
op 't departement van Binnend. Besuur te
werken) heb ik een paar dagen geleden op
de boot naar Palembang bezorgd, waar
zijns eigenlyke werklering een aanvang zal
nemen. Zoo is het hier een voorsdurend
komen en gaan. Het vertrek van Groeneweldt
(Juli) zet een groot verlies voor wetenschap-
pelyke zaken, wij, want onder de hoogste re-
geeringspersonen is hij de enige, die daarvan
den waren ains heeft.

Met hartelijke groeten aan U en de Uwe,
steeds hoogstaand

Uw

P. Groeneweldt

XCI

Prof. Dr. M. J. De Goeje

Leiden.

115/1095

XO2

F 4

1/1095-06-18

01

Welsereden 18 Junii '95.

Hooggeachte vriend, Gisteren ontving ik
het even treurige als onverwachte bericht dat de ap-
keuring van Van Roonel. In de hoop, dat er
intusschen nog geen nieuw besluit genomen
zal zijn, haast ik mij, U te schrijven, daer
de zaak mij nog gevoelige hopeloos schijnt te
staan.

Van administratief standpunt toch niet de
quaesie er uit als volgt: Hier in Indië wordt
ieder aangeseld tot de betrekking, waarvoor hij
de bevoegdheid heeft verkregen of waarvoor hij
geschiedelijk wordt geoordeeld, zonder enige keuring,
ook al is hij kersversch uit Europa gekomen.
Een aspirant-ambtenaar voor het binnend. bestuur
bijv. met een gebroken been mag in Holland
afgekeurd zijn, wanneer hij hier bij het examen
een plaatsnummer verworft, wordt hij ge-
plaatst en daarvan wordt veel gebruik

02

gemaakt. Delfs wordt daer dienrjls iemand
met een in Holland verkregen diploma, die
daer niet afgekeurd maar op eigen gelegenheid
hierheen komt, bij het bestuur geslaagd.
Waar nu dan iets gebuurt is een corps, voor
welks aanvulling het aanbod de vraag steeds
verre overstreeft, dan zijn er natuurlike hon-
derdmaal meer termen om dien regt te be-
wandelen ten aanzien einer geheel speciale
betrekking, waarvor een bepaald persoon
als aangewezen is. Telt van het standpunt des
regeering is er veel meer voor dan tegen, want
al schijnt de kenningscommissie nu altijd
met helderde goudschaalijc te moeten wegen,
de regeering weet zeer goed, dat de lichamlij-
ke eischen, aan een houtvester of een conser-
leur te stellen, toch feitelyk ander zijn dan
die voor een taalambtenaar, en wanneer er
dus administratief een middel bestaat om
in weervil der hyperstrenge keuring een

veelbelovend ambtenaar is dienst te nemen,
dan is er alle reden voor haan om anche een
middel te helpen bezigen.

Nu is den Minister gevraagd om uitvoering
van een traalambtenaar die hoofdzakelijk
op Blangahid zal werken. Heeft hij na
dat Rorke's aftreding reeds een ander
daarvoor aangewezen, dan is de zaak natuur-
lijk uit. Zoo niet, dan kan met zijn mede-
werkking de zaak wel in orde komen, wan-
neer U den Minister onderhands inlicht
en hem verzoekt, den post op de begroting
te brengen, maar voorlopig niemand aan
te wijzen en het aan de omstandigheden
over te laten, wanneer iemand of uitgezon-
der of hier benoemd zal worden. Wanneer
dan Van Rorke op eigen kosten hierheen
komt kan — totdat alles in orde is, kan
hij bij mij zijn intoeck nemen — dan
is er voor de Indische Regering miss het

minste beschouw tegen, hem hijs te benoemen.
Absolute zekerheid is hiervan natuurlijk
niet te verkrijgen, maar in de gegeven omstandig-
heden is het toch meer dan waarschijnlijk, dat
het gebeuren zou. De Heer Groenereldt, met
wie ik de zaak besprak, achtte het vanzelf
sprekend, en, ware hij nog Directeur van
O. E. N. dan zou het ook als zoodanig be-
handeld worden. De Heer Van der Wyck, die
thans die betrekking waarnemt, meende
dat men, om formeel correct tegenover de
instelling der Koningsscommissie te handelen,
zou kunnen beginnen met een tydelijke
benoeming tot de thans voorzette betrekking,
bij voor 2 jaren, om dat de regering dan
niet verbonden zou zijn, reishosten voor
een spoedig terugreis te storten, daer auch
een overvalleit de commissie is het gelijk
zou stellen, en dat die tydelijk voorziening
dan stellig bij voorwend wellyn, in een

vaste zou overgaan. Deze laatste uitweg zal dus in de gegeven omstandigheden, met de ware zin, voor welks bewandeling allereerst een beroep op de medewerking van den Minister nodig soude.

Mij dunkt (en da beide overeen gewenste heeren, waren van dezelfde opinie) dat de Minister leke zal willen medewerken, wanneer hem de nodige adviezen ten dienste staan, waarin op Van Roekel als des aangewezen man de aandacht gevestigd wordt, en bij van Rosenstein en eventueel nog andere verklaringen honden worden overgelegd, waarmit bleek, dat naer hunne overtuiging Van R.'s gezel niet ongeschikt was voor de trotsen. De Minister sou dan of eenvoudig den post op de begroting kunnen brengen en de bezetting voorlopig, wyl geen gedegen candidaat zich aanbord, aan de Indische Regeering overlaten, of om Van Roekel

meer zekerheid te kunnen geven, aan de Ind. Regering kunnen schrijven, dat zich vooralsnog geen geschrifte candidaat, die tevens voor de keuringscommissie kon bestaan, had gescreenteerd, maar wel een zeer gescheid man, die door andere autoriteiten voor het Ind. kabinet niet ongeschikt bevonden was, en vóór of de Ind. Regering eveneens bereid zou zijn, dien man, wanneer hij in Jordanië was, tydelyk met de bedoelde functie te belasten op de voorwaarden, waaronder hij anders benoemd zou zijn.

Hij gaf mij dit alles uit van de onderstelling, dat Van Roskel juist ingelicht was, want hij mij schreef, dat Rosenstein over de afkeuring verbaasd was geweest. Het dan dan, als alles meelijp, eens neer komen, dat V.R. zelf de kosten van den overtocht en iemand uitzetting moest dragen, zegge minf 1000. Hij dacht, diegal hij, desnoods bij mijne

van leening, of te doen, wel een deel van zijn hier te genieten tractement, wel kunnen krijgen, en als hij eernamaal hier is, bestaat er menig gevaar. Graan wil ik zorgen, dat hij de eerste maanden niets of menig heeft uit te geven, zoodat eveneens aflevering zijn goede hem gemakkelijk zou vallen. Ik hoor nu zeker wel spredig van U, hoe het ernstig staat. Weldra hoor ik U een ex. van den gedrukteen Dioran van Ibn Abegarrab te kunnen bezorgen.

Met hartelijke groeten aan U en de uwe
steeds hoogachtend

Iew

P. Trouwautz Gronin

XO1

Prof. Dr. M. J. De Goeje

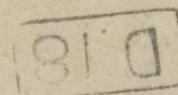
Leiden.

18/6/95

5.01

Hurgonje

x02

1895-06-28

01

Houzecht vindt, dat ik u dese versend ik
per mail aangeleverd aan uw adres en ex. van
Ihr Moegarrab's Diener; had ik het niet kunnen
krijgen dan zou ik U het mijne gesturen hebber, maar
dit kan U behouden. Hartelijk dankend

Am

Wetteroden 28/6 '95.

Cdr N.

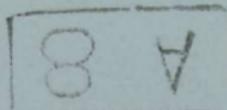
02

Briefkaart.

Adres.

Prof. Dr. M. J. De Goeje

Leiden.